

Teresa Klicka

Sprawozdanie ze Zjazdu Delegatów Towarzystwa w Płocku

Rocznik Towarzystwa Literackiego imienia Adama Mickiewicza 16, 155-158

1981

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez **Muzeum Historii Polski** w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Przypisy

¹ W parku oliwskim im. A. Mickiewicza istnieje popiersie poety umieszczone na cokole, przy bramie zaś stylizowana podobizna Mickiewicza.

² Prof. dr Paweł Wyczyński, ur. w 1921 r. w Zelgoszczy woj. gdańskie, wychowanek gimnazjum w Starogardzie, uczestnik konspiracji antyhitlerowskiej (współtwórca tzw. „Jaszczurki”) na Kociewiu. Autor licznych prac krytycznych i współautor 6-tomowego raportu o stanie kultury dwujęzycznej Kanady.

³ Bernard Sychta, *Słownictwo kociewskie na tle kultury ludowej*, t. 1, Wrocław 1980.

⁴ Medal dwustronny o średnicy 6 cm, na awersie otwarta księga i napis: „Bernardowi Sychcie, autorowi słownika kociewskiego. 1980”, zaś na rewersie herb Starogardu Gd. — stolicy Kociewia i siedziby Towarzystwa Literackiego — fundatora medalu, oraz pełna nazwa ofiarodawcy. Medal wybito w 3 egz. (dla B. Sychty, Oddziału Towarzystwa i Muzeum Kociewskiego w Starogardzie Gd.).

Teresa Klicka

SPRAWOZDANIE ZE ZJAZDU DELEGATÓW ODDZIAŁÓW TOWARZYSTWA LITERACKIEGO IM. ADAMA MICKIEWICZA W PŁOCKU

W dniach 19-21 września 1980 r. obradował w Płocku kolejny statutowy Zjazd Delegatów Oddziałów Towarzystwa Literackiego im. Adama Mickiewicza połączony z sesją naukową dla uczczenia 150 rocznicy Nocy Listopadowej. Obrady odbywały się w siedzibie Towarzystwa Naukowego Płockiego w obecności Wojewody Płockiego mgr Jana Gorczycy, dyrektora Wydziału Kultury Urzędu Wojewódzkiego mgr Witolda Gałkowskiego, zastępcy sekretarza propagandy Komitetu Wojewódzkiego PZPR mgr Tomasza Klickiego.

Otwarcia dokonał prof. dr Mieczysław Klimowicz — prezes Zarządu Głównego zwracając uwagę na ścisłą więź, jaka w wyniku działalności Towarzystwa zaistniała między ośrodkami uniwersyteckimi i polonistyką szkolną. Zebranych powitała pani mgr Teresa Klicka — prezes Oddziału Płockiego. Minutą ciszy uczczono pamięć zmarłego 5 marca 1980 r. członka Towarzystwa Literackiego im. A. Mickiewicza, miłośnika i znawcy literatury, dr Szczepana Wacka.

Wprowadzeniem do dyskusji było sprawozdanie z działalności Towarzystwa przedstawione przez dr Barbarę Krydę, które w części ogólnej zawierało próbę odpowiedzi na pytanie o miejsce Towarzystwa w aktualnej sytuacji kulturowej, a w części szczegółowej ujęło najważniejsze elementy działalności Zarządu Głównego i Oddziałów w ciągu ostatniego roku. Wszystkie te problemy stały się przedmiotem ożywionej, ciągnącej się do późnych godzin wieczornych dyskusji. Głos zabierali członkowie Zarządu Głównego i przedstawiciele Oddziałów: prof. dr Zdzisław Libera, doc. dr Janusz Maciejewski, prof. dr Janina Kulczycka-Saloni, doc. dr Stanisław Fita, dr Maria Grabowska, dr hab. Stanisław Świrko, dr Ryszard Wojciechowski, doc. dr

Czesław Kłak, doc. dr Stanisław Frybes, mgr Jadwiga Różyłło-Stasiakowa, doc. dr Rafał Leszczyński, prof. dr Mieczysław Inglot, dr Wanda Łukszo-Nowakowska, mgr Halina Bendarczyk, prof. dr Andrzej Bukowski, prof. dr Ireneusz Opacki, dr Bożena Chrzastowska, prof. dr Czesław Zgorzelski, prof. dr Jerzy Starnawski, prof. dr Izabela Lewańska, dr Andrzej Guzek, doc. dr Marian Tatara.

Szczególne znaczenie miała wypowiedź prof. dr Zdzisława Libery. Zwrócił on uwagę na historyczny moment, w którym obraduje Zjazd. Stwierdził, że sytuacja domaga się uważnego spojrzenia na zakres potrzeb w dziedzinie polonistyki i podjęcia, być może przez nasze Towarzystwo, nowych, rozszerzonych zadań. Pierwszym z nich jest odbudowanie społecznego zainteresowania dziejami narodowej kultury literackiej, zintegrowanie działań historyków literatury wokół jej badania i popularyzacji. Drugim zadaniem Towarzystwa jest integracja szkoły i uniwersytetu czyli przenoszenie wiedzy o literaturze ze środowisk uniwersyteckich do szkolnych.

W codziennej działalności jest to więc stała pomoc Ministerstwu Oświaty i Wychowania: z konieczności, w zaistniałej sytuacji, gdy powołane do tego instytucje nie wywiązują się ze swoich zadań, spełnianie funkcji ośrodków metodycznych i Instytutów Kształcenia Nauczycieli i Badań Oświatowych (sesja programów szkolnych, sejmik polonistyczny). Należy dążyć, aby tych spotkań ogółu polonistów, wyrażających autentyczne, świadome postawy potrzeb kulturalnych, było coraz więcej, zwłaszcza że młodemu pokoleniu polonistów brakuje ludzi, którzy cieszyli się tak wielkim autorytetem intelektualnym i moralnym, jak Julian Krzyżanowski, Stanisław Pigoń, Wacław Borowy, a z żyjących Konrad Górski.

Doc. Janusz Maciejewski stwierdził następnie, że Towarzystwo jest jedyną reprezentacją całego środowiska polonistycznego, spełniając praktycznie rolę stowarzyszenia polonistów polskich, obejmującego wszystkich, którzy zajmują się wiedzą o literaturze, tak teoretyków, jak historyków literatury. Istnieje więc potrzeba, żeby ta rola uzyskała potwierdzenie w sformułowaniu statutowym i została zaakceptowana przez ogół polonistów. W tym celu należy zwołać otwarte ogólniśrodkowe zebrania we wszystkich Oddziałach i przedyskutować m.in. możliwość zorganizowania ogólnego zjazdu polonistów. Wniosek ten był głównym tematem wielu wystąpień.

Uczestnicy sugerowali rewizję Statutu, aby w dalszej pracy Towarzystwa Literackiego im. A. Mickiewicza można było realizować jego poszerzone zadania (dr Ryszard Wojciechowski), zwłaszcza w zakresie reprezentowania całego środowiska, jak czyni to Polskie Towarzystwo Historyczne (doc. Stanisław Frybes), w pełni odpowiedzialności za polską świadomość narodową (doc. Czesław Kłak). Padły propozycje zmiany nazwy Towarzystwa (np. Towarzystwo Polonistów), lecz odrzucono je. Zebrani podkreślali też solidarność ze sformułowaniami porozumienia gdańskiego, zwłaszcza z tymi jego punktami, które dotyczą sytuacji w dziedzinie kultury (swoboda wyrażania opinii i działalności stowarzyszeń twórczych i naukowych).

Wielu uczestników zwracało uwagę na funkcję nauczyciela w szkole, w obecnej sytuacji społeczno-politycznej tu dostrzegając węzłowy punkt trudności. Prof. Ireneusz Opacki postulował, by nauczyciel miał prawo do twórczego, swobodnego traktowania programu literackiego na lekcji. Pomocą w tym względzie służyć będą prelekcje i prelegencje Towarzystwa. Natychmiastowego przeciwdziałania domaga się również przeciążenie pracą nauczycieli. Nauczyciel nie może rozwijać i poszerzać swojej wiedzy, jeśli jego etat dydaktyczny wynosi 26 godzin (w praktyce są oni obciążeni w wymiarze znacznie wyższym). Konieczne jest ograniczenie etatu polonisty do maksimum 18 godzin. Ustosunkowując się do aktualnej sytuacji polskiej kultury mówca kategorycznie stwierdził, że nie może być zdrowe państwo, w którym wydatki na kulturę są zepchnięte na daleki plan w ogólnym budżecie państwa. W warunkach polskich wynoszą one 0,85% budżetu. Te uwagi podtrzymywało i rozwijało wielu następnym uczestników dyskusji.

O konieczności wystąpienia w najbardziej palącej dla polskiej kultury sprawie, jaką są potrzeby książkowe (od czytanek dla dzieci i słowników ortograficznych do prac naukowych) mówił prof. Andrzej Bukowski.

Doc. Marian Tatara podzielił się swoimi doświadczeniami z pracy z nauczycielami studiującymi zaocznie, stawiając pytanie, czy system dostępności studiów dla nauczycieli zdaje egzamin? Problem kompetencji nauczycieli stanął w centrum ożywionej dyskusji. Polemiści zgodnie stwierdzili, że średni (by nie rzec — niski) poziom prac magisterskich nauczycieli wynika wyłącznie z przeciążenia pedagogów, a nie z nieodpowiedniego stosunku do studiów. Być może zło tkwi w samej strukturze studiów (włącznie z negatywną do nich selekcją).

Pani mgr Halina Bednarczyk, reprezentująca tarnowską polonistykę szkolną, dokonała przejmującej analizy programu języka polskiego dla Zasadniczej Szkoły Zawodowej. Na podstawie tak ułożonego programu nie ma mowy o wychowaniu świadomej myślącej klasy robotniczej — są natomiast przesłanki do obrony przed wtórnym analfabetyzmem.

Konieczna jest szybka rewizja programów i podręczników.

Wiele głosów dotyczyło pracy Zarządu Głównego Towarzystwa. Delegaci zgodnie orzekli, iż wysyłane do Oddziałów „Komunikaty” — informacje o pracy Zarządu są bardzo przydatne. Postulowali jeszcze silniejszą współpracę. Podtrzymano również wnioszek Zarządu Głównego o nowelizację listy prelekcji.

O pracach wydawniczych mówili: doc. Stanisław Fita, dr Maria Grabowska, dr hab. Stanisław Świrko. Komisja historyczna pracowała w ostatniej kadencji nad gromadzeniem dokumentacji i bibliografii do historii Towarzystwa. W niektórych Oddziałach prace nad ich historią są już ukończone, m.in. w Oddziale Warszawskim, Olsztyńskim, Rzeszowskim.

Dr hab. Stanisław Świrko przedstawił zebrany świeżo wydany „Rocznik” XIII i poinformował o podwyżce ceny „Rocznika” do 42 zł. Łączy się ona z ogólną podwyżką zastosowaną przez drukarnie i wydawnictwa. Jednocześnie powiadomił zebranych, że ze względu na różnice zdań między a pozostałymi członkami Redakcji „Rocznika” prosi o powołanie komisji zjazdowej, która zbada sprawę i wypowie się na jej temat. Do komisji zgodzili się wejść: mgr Jadwiga Lindner z Oddziału w Olsztynie, mgr Longina Szatkowska z Oddziału w Płocku, doc. dr Marian Tatara z Oddziału w Krakowie.

Nową formą pracy Towarzystwa jest Komisja Komparatystyczna, której powstanie uzasadniła w obszernym wystąpieniu prof. dr Janina Kulczycka-Saloni. Celem Komisji będzie integracja literaturoznawców polskich, pośredniczenie w kontaktach i współpracy z ośrodkami zagranicznymi.

Wielu delegatów wyraziło radość z inicjatywy wydawniczej Oddziału Warszawskiego — Biblioteki Tekstów Zapomnianych, w której znajdują się (między innymi) wykłady Mickiewicza w Collège de France, *Promethidion* C.K. Norwida, *Pieśni nabożne* F. Karpińskiego, *Kazania sejmowe* Piotra Skargi. Sugerowano także, w kontekście nasilania się w wielu krajach ruchu badawczego nad literaturą dziecięcą, utworzenie odpowiedniego instytutu w Polsce.

Sprawy finansowe Towarzystwa omówiła mgr Maria Bokszczanin. Przedstawiają się one bardzo źle z powodu ograniczenia dotacji PAN, co z kolei wynika z nieregulowania w wielu przypadkach składek członkowskich oraz z ogólnej sytuacji ekonomicznej kraju.

Kilka głosów dotyczyło działalności poszczególnych Oddziałów. Do poruszonych w dyskusji zagadnień ustosunkował się wiceprezes Towarzystwa, prof. Roman Taborski, stwierdzając m.in., że konieczne jest zorganizowanie w szybkim terminie (proponując 2 miesiące) informacyjnych ogólnorozdowiskowych zebrań.

Następnie mgr Andrzej Kozłowski złożył sprawozdanie Komisji Rewizyjnej, która wniosła o udzielenie absolutorium ustępującemu Zarządowi. Wniosek przyjęto.

Dr Barbara Kryda przedstawiła w imieniu ustępującego Zarządu listę kandydatów do nowych władz Towarzystwa, uzupełnioną następnie przez propozycje z sali. W wyniku tajnego głosowania na poszczególne kandydatury (67 uczestniczących w głosowaniu, 65 głosów ważnych) w skład nowego Zarządu Głównego weszli: mgr Maria Bokszczanin, prof. dr Andrzej Bukowski, dr Bożena Chrzęstowska, doc. dr Stanisław Fita, doc. dr Stanisław Frybes, doc. dr Stanisław Frycie, doc. dr Ryszard Górski, dr Maria Grabowska, prof. dr Mieczysław Klimowicz, dr Barbara Kryda, prof. dr Janina Kulczycka-Saloni, prof. dr Zdzisław Libera, dr Wanda Łukszo-Nowakowska, doc. dr Janusz Maciejewski, dr Anna Mackowicz, doc. dr Stanisław Makowski, prof. dr Ireneusz Opacki, dr Edmund Rosner, dr Cezary Rowiński, prof. dr Eugeniusz Sawrymowicz, prof. dr Zofia Stefanowska, mgr Czesława Szetela, dr hab. Stanisław Świrko, prof. dr Roman Taborski, dr Ryszard Wojciechowski. Skład Głównej Komisji Rewizyjnej: prof. dr Mieczysław Ingłot, doc. dr Barbara Koc, mgr Andrzej Kozłowski. Skład Sądu Honorowego: prof. dr Izabela Lewańska, prof. dr Janusz Pelc, prof. dr Czesław Zgorzelski.

W końcowym fragmencie Zjazdu Komisja Wnioskowa (dr Bożena Chrzęstowska, dr Barbara Kryda, doc. dr Władysław Magnuszewski) przedstawiła rezolucję, w której znalazły się wszystkie zgłoszone przez delegatów wnioski. Zobowiązano Zarząd Główny do podania ich do wiadomości publicznej i do czuwania nad realizacją zgłoszonych postulatów (pełny tekst publikujemy osobno).

Zgodnie z tradycją przyznano tytuły członków honorowych Towarzystwa. Otrzymali je Juliusz Wiktor Gomulicki, prof. dr Janina Kulczycka-Saloni, prof. dr Stefania Skwarczyńska, prof. dr Franck Louis Schoell, prof. dr Igor Bełza.

W drugiej części Zjazdu odbyła się sesja naukowa poświęcona 150 rocznicy Noc Listopadowej pt. „Powstanie Listopadowe w literaturze polskiej”. Referaty wygłosili: prof. dr Zdzisław Libera — „Noc Listopadowa w oczach Kajetana Koźmiana i Maurycego Mochnackiego”, dr Maria Grabowska — „Mickiewicz a powstanie listopadowe”, dr Waldemar Klemm — „Generacja postyczniowa wobec tradycji powstania listopadowego”, prof. dr Roman Taborski — „Powstańcze dramaty Wyspiańskiego”, dr Kazimierz Askanas — „Towarzystwo Naukowe Płockie — zarys działalności”. Nadesłali również swoje prace na sesję, nie mogąc ich wygłosić osobiście: doc. dr Stanisław Makowski — „Słowacki — śpiewak rewolucji naszej” oraz doc. dr Zbigniew Sudolski — „Powstanie czy rewolucja — dylematy światopoglądowe Zygmunta Krasińskiego”.

W ożywionej dyskusji głos zabierali: prof. Roman Taborski, prof. Maria Grzędzielska, prof. Izabela Lewańska, dr hab. Stanisław Świrko, doc. Czesław Kłak, mgr Stanisław Kostanecki, podkreślając niezwykle aktualną dla naszej współczesności wymowę materiału historycznego przedstawionego przez prof. Liberę oraz nowatorstwo badań dr Klemma, który podjął temat uważany dotychczas za peryferyjny.

Przewodniczący sesji prof. Zdzisław Libera podziękował wszystkim referentom i dyskutantom. Stwierdził, że sesja rozpoczynając wielką debatę narodową nad znaczeniem Powstania Listopadowego jest jednocześnie wyrazem hołdu dla naszej przeszłości historycznej.

Prof. Roman Taborski dokonał zamknięcia obrad dziękując gospodarzom płockim.

W czasie pobytu w Płocku goście zwiedzili interesującą wystawę secesji w Muzeum Mazowieckim i obejrzeli spektakl Teatru Adekwatnego kierowanego przez Henryka Boukołowskiego — „Improwizacja według Adama Mickiewicza”. Odbyli również spacer po zabytkowej części Płocka, jesiennego, ale słonecznego w tych dniach.